

Comentariul poeziei Scrisoarea I scrisa de Mihai Eminescu- a patra parte

In toate mitologiile, lumea a fost creata din haosul primordial. Haosul este inform, dar a fost imaginat, de cele mai multe ori, ca o intindere nesfarsita de ape. Si Eminescu inclina sa-1 vada astfel, printr-o insiruire de interogatii: "Fu prapastie? genune? Fu noian intins de apa?".

Daca in mitologia ebraica, lumea a fost evocata prin Cuvant ("La inceput a fost Cuvantul..."), iar in cea egipteană, din Oul primordial, in mitologia indiana, lumea s-a nascut din conjugarea a doua principii antagonice: masculin si feminin. Nasterea lumii este reprezentata, astfel, la vechii indieni, ca un act conceptional, al reproducerii la scara intregului univers, ca o hierogamie cosmica. Si Eminescu isi insuseste acest mod de reprezentare. Principiul masculin este un principiu activ, dinamic, un impuls initial, un punct in miscare, iar cel feminin este un principiu pasiv, chiar haosul inert si inform: "Dar deodat - un punct se misca.. cel intai si singur. Iata-l/ Cum din chaos face muma iara el devine Tatal..."

In mitologia indiana lumea s-a nascut din dorinta ("kama"), prin care se realizeaza conjugarea celor doua principii. Pentru "kama", Eminescu a creat, insa un echivalent romanesc: "dor nemarginit", rezultat din prelucrarea "dorului" nostru popular. Toate componentele organice ale lumii - tot ceea ce fiinteaza cu alte cuvinte - "Sunt atrase in viata de un dor nemarginit" - ne spune poetul.

Eminescu a creat, in scrisoarea I, una din cele mai tulburatoare viziuni cosmogonice din literatura universala.

Aceasta viziune cosmogonica inspirata din mitologia indiana dar continand atatea note originale, in expresie, ca si in continut este urmata de consideratii despre spatiu si timp, categoriile fundamentale ale existentei, realizate in spiritul filosofiei kantiene, dar mai ales al relativismului, ce anticipeaza descoperirile fizicii moderne. Micro-cosmosul este raportat la macro-cosmos: "Iar lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,/ Facem pe pamantul nostru musuroaie de furnici".

Pentru a exprima relativitatea spatiului si timpului, Eminescu recurge la o figura de stil, numita "litota", ce consta in reducerea dimensiunilor si care este contrariul "hiperbolei": "Musti de-o zi pe-o lume mica de se masura cu cotul". Iata ce inseamna pentru el, existenta umana si planeta noastra reprezentate la scara vesniciei si a intregului univers! Cu fiecare clipa care trece, timpul moare si se transforma in vesnicie, in durata eterna: "Timpul mort si-ntinde timpul si devine vesnicie".